

**JAHON MOLIYAVIY-IQTISODIY INQIROZI SHAROITIDA MAMLAKAT
IJTIMOIY-IQTISODIY TARAQQIYOTIDA TADBIRKORLIKNI O'RNI VA ROLI**

Karimova Laylo

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti talabasi

laylo8281@gmail.com

Annotatsiya

Bu maqolada Tadbirkorlar iqtisodiy o'sishni ta'minlash, yangi ish o'rinlari yaratadi va jamiyatda ijtimoiy mas'uliyatni oshiradi. Shu sababli, tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan siyosatlar muhim ahamiyatga ega. Tadbirkorlik nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi, balki ijtimoiy taraqqiyotga ham hissa qo'shadi. Davlat tadbirkorlikni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash uchun bir qator mexanizmlarni amalga oshirishi mumkin. Bu mexanizmlar tadbirkorlik muhitini yaxshilash, innovatsiyalarni rag'batlantirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashga qaratilgan. Tadbirkorlikni o'rni va roli aholi uchun ijtimoiy rivojlanish va boshqalar haqida so'z yuritiladi

Kalit so'zlar

Moliyaviy bozorlar, notekisligi va ishonchli, innovatsiyalar, Globalizatsiya jarayonlari, Ta'lim va o'qitish, Tadbirkorlik ijtimoiy muammolar, Soliq ta'tillari, Budjetni qayta ko'rib chiqish, Prioritetlar belgilash

Абстрактный

В данной статье Предприниматели обеспечивают экономический рост, создают новые рабочие места и повышают социальную ответственность в обществе. Поэтому политика, направленная на развитие предпринимательства, важна. Предпринимательство не только обеспечивает экономическую стабильность, но и способствует социальному развитию. Государство может реализовать ряд механизмов развития и поддержки предпринимательства. Эти механизмы направлены на улучшение бизнес-среды, поощрение инноваций и обеспечение экономического роста. Обсуждаются место и роль предпринимательства в социальном развитии населения и др.

Ключевые слова

Финансовые рынки, неравномерность и надежность, инновации, Процессы глобализации, Образование и обучение, Предпринимательство, социальные проблемы, Налоговые каникулы, Пересмотр бюджета, Расстановка приоритетов

Abstract

In this article, entrepreneurs ensure economic growth, new jobs, develop social responsibility in the state and society. Because of this, policies that help to develop entrepreneurship have an important enterprise. Entrepreneurship not only contributes to economic development, but also to social development. A number of mechanisms can be implemented for the development and support of state entrepreneurship. These mechanisms help to improve the business environment, encourage innovation and ensure economic growth. The place and role of entrepreneurship is discussed for the population, social and other

Keywords

Financial markets, unevenness and reliability, innovation, Globalization processes, Education and training, Entrepreneurship social problems, Tax holidays, Budget revision, Discussion of priorities

Kirish

Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi 2008-yilda boshlandi va bu jarayon global iqtisodiyotga jiddiy ta'sir ko'rsatdi. Bir qator mamlakatlarda iqtisodiy o'sishning pasayishi, ishsizlikning ortishi va ijtimoiy barqarorlikka tahdidlar yuzaga keldi. Bunday sharoitda tadbirkorlikning o'rni va roli yanada muhimlashdi. Tadbirkorlik nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi, balki yangi ish o'rinlari yaratadi va innovatsiyalarni rag'batlantiradi. Moliyaviy bozorlarning notekisligi va ishonchli emasligi banklar va moliya institutlarining faoliyatida muammolarni keltirib chiqardi. Investirlarning ishonchining pasayishi moliya sohasida inqirozga olib keldi. Mamlakatlarning yuqori qarz darajalari, ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda, iqtisodiy inqirozning asosiy sababi bo'lib qoldi. Bu holat tadbirkorlik faoliyatini cheklab, iqtisodiy o'sishga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Globalizatsiya jarayonlari iqtisodiy muammolarni yanada kuchaytirdi. Savdo to'siqlari, iqtisodiy raqobat va moliyaviy barqarorlikning yo'qligi tadbirkorlik faoliyatini chekladi. Tadbirkorlik iqtisodiy o'sishning asosiy manbalaridan biri hisoblanadi. Tadbirkorlar o'rtasidagi hamkorlik va tajriba almashish uchun platformalar yaratish. Bu tadbirlar innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Kreditlar: O'zbekiston banklari tomonidan tadbirkorlik sub'ektlariga past foizli kreditlar berilishi, ularning rivojlanishiga va moliyaviy barqarorligini oshirishga yordam beradi. Soliq imtiyozlari: Yangi tashkil etilgan tadbirkorlik sub'ektlariga, ayniqsa, kichik va o'rta tadbirkorlikka beriladigan soliq imtiyozlari ularning rivojlanishini rag'batlantiradi. Soliq ta'tillari: Qishloq xo'jaligi va xizmat ko'rsatish sohaslarida soliq ta'tillari belgilanishi, bu sohalarda tadbirkorlik faoliyatini oshirishga yordam beradi. Tadbirkorlik ta'limi: O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan ta'lim dasturlari va treninglar tashkil etilmoqda. Bu tadbirlar yosh tadbirkorlarga zarur ko'nikmalarni berishda muhim ahamiyatga ega. Kasb-hunar ta'limi: Kasb-hunar maktablari va o'quv markazlari orqali tadbirkorlikka tayyorlanayotgan yoshlarni malaka oshirishda yordam beriladi. Innovatsion markazlar: Yosh tadbirkorlar va startaplar uchun innovatsion markazlar va inkubatorlar tashkil etilib, ularning g'oyalarini amalga oshirishda yordam beriladi. Texnologik transfer: Universitetlar va ilmiy tadqiqot institutlari bilan

hamkorlikda innovatsion g'oyalarni tijoratlashtirish jarayonini rag'batlantirish. Kengaytirilgan huquqiy bazalar: O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini boshqaruvchi qonun va normativ hujjatlar doimiy ravishda takomillashtirilmoqda. Yengil biznes muhitini yaratish: Ruxsatnomalar va litsenziyalash jarayonlarida soddalashtirish tadbirlari amalga oshirilmoqda. Davlat xaridlari: Davlat tomonidan tadbirkorlarning mahsulotlarini xarid qilish orqali ularni qo'llab-quvvatlash va bozor ulushini oshirishga qaratilgan dasturlar mavjud. Xalqaro savdo: O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirish uchun xalqaro savdo va kooperatsiya imkoniyatlarini kengaytirish ishlariga e'tibor berilmoqda. O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish uchun amalga oshirilayotgan mexanizmlar, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, soliq yengilliklari va innovatsiyalarni rag'batlantirish orqali samarali natijalar berayotganini ko'rsatadi. Davlat va jamiyat darajasida bu mexanizmlarni yanada takomillashtirish va kengaytirish O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga yordam beradi. Turli sohalarda yangi bizneslar ochilishi, resurslarning yanada samarali taqsimlanishi va iqtisodiyotning barqarorligini oshiradi. Tadbirkorlik faoliyati yangi ish o'rinlarini yaratadi. Bu, o'z navbatida, ish bilan ta'minlash darajasini oshiradi va jamiyatda iqtisodiy farovonlikni yaxshilaydi. Tadbirkorlar yangi g'oyalar va innovatsiyalarni joriy etish orqali iqtisodiy taraqqiyotni tezlatishadi. Innovatsiyalar esa, o'z navbatida, raqobatbardoshlikni oshiradi va resurslarning samarali foydalanilishini ta'minlaydi. Tadbirkorlar ijtimoiy mas'uliyatni o'z zimmlariga olishlari mumkin. Ular mahalliy jamoalarga yordam berish, ekologik muammolarni hal qilish va ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish orqali ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga hissa qo'shadilar. Tadbirkorlik mahalliy iqtisodiyotning rivojlanishiga yordam beradi. Mahalliy bizneslar mahalliy resurslarni ishlatib, mahalliy xalqning ehtiyojlariga javob berishlari mumkin. Jahon inqirozi sharoitida tadbirkorlik global raqobatni kuchaytiradi. Mamlakatlar o'rtasida raqobat kuchayganida, tadbirkorlar o'z mahsulotlarini va xizmatlarini takomillashtirishga, xarajatlarni kamaytirishga va sifatni oshirishga majbur bo'ladilar. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida tadbirkorlik mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida muhim rol o'ynaydi. Tadbirkorlik nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi, balki ijtimoiy barqarorlikni va innovatsion rivojlanishni ham qo'llab-quvvatlaydi. Shu bois, davlatlar tadbirkorlikni rivojlantirishga, uning imkoniyatlarini kengaytirishga va ijtimoiy mas'uliyatni oshirishga alohida e'tibor berishlari zarur. Inqiroz davrida tadbirkorlar bir nechta jiddiy qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Ushbu qiyinchiliklar quyidagilarni o'z ichiga oladi: Inqiroz vaqtida iqtisodiy sharoitlar tez o'zgarishi, inflyatsiya yoki deflyatsiya yuzaga kelishi tadbirkorlar uchun rejalashtirishni murakkablashtiradi. Bu, o'z navbatida, investitsiya qarorlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Iste'molchilar xarid qobiliyatining pasayishi natijasida mahsulot va xizmatlarga bo'lgan talab kamayadi. Bu tadbirkorlarning daromadlari va foydalilik darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Banklar va moliyaviy institutlar inqiroz davrida kredit berishni cheklashi mumkin. Iqtisodiy qiyinchiliklar sababli, ijtimoiy loyihalar va mahalliy jamoalarga yordam berish imkoniyatlari cheklanishi mumkin. Inqiroz davrida tadbirkorlar ko'plab qiyinchiliklarga duch kelishadi, bu esa ularning faoliyatini murakkablashtiradi. Shu sababli, tadbirkorlar o'z strategiyalarini qayta ko'rib chiqishlari, moslashuvchan va innovatsion yechimlarni qidirishlari zarur. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida tadbirkorlik mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotining ajralmas qismidir. Tadbirkorlar iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi, yangi ish o'rinlari yaratadi va jamiyatda ijtimoiy mas'uliyatni oshiradi. Shu sababli, tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan siyosatlar muhim

ahamiyatga ega. Tadbirkorlik nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi, balki ijtimoiy taraqqiyotga ham hissa qo'shadi. Davlat tadbirkorlikni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash uchun bir qator mexanizmlarni amalga oshirishi mumkin. Bu mexanizmlar tadbirkorlik muhitini yaxshilash, innovatsiyalarni rag'batlantirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashga qaratilgan. Quyida davlatning tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun foydalanishi mumkin bo'lgan asosiy mexanizmlar keltirilgan. Subsidiyalar va grantlar: Davlat tadbirkorlikni rivojlantirish maqsadida moliyaviy yordam ko'rsatishi, mahsulot ishlab chiqarishni yoki innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlashi mumkin. Past foizli kreditlar: Tadbirkorlarga past foizli yoki imtiyozli kreditlar taqdim etish orqali ularning moliyaviy yukini kamaytirish. Soliq imtiyozlari: Yangi tashkil etilgan yoki innovatsion tadbirkorlik sub'ektlariga soliq imtiyozlari berish, bu esa ularning foydalarini oshiradi va rivojlanishiga yordam beradi. Soliq ta'tillari:

Xulosa

Davlat tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun keng ko'lamli mexanizmlarni amalga oshirish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi, innovatsiyalarni rivojlantirishi va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashi mumkin. Bu tadbirlar tadbirkorlik muhitini yaxshilash va mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Maxsus tarmoqlar yoki mintaqalar uchun soliq ta'tillari belgilash orqali tadbirkorlikni rivojlantirish. Tadbirkorlik ta'limi: O'quv dasturlarini va seminarlarni tashkil etish orqali tadbirkorlik ko'nikmalarini oshirish. Innovatsion markazlar va inkubatorlar: Yosh tadbirkorlar va startaplarni qo'llab-quvvatlash uchun innovatsion markazlar va biznes inkubatorlar tashkil etish. Texnologik transfer: Universitetlar va ilmiy tadqiqot institutlaridan innovatsion g'oyalarni tijoratlashtirish jarayonini rag'batlantirish. O'zbekistonda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun bir qator mexanizmlar samarali tarzda amalga oshirilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

"Tadbirkorlik asoslari" - A. S. Qodirov. (Tadbirkorlik nazariyasi, amaliyoti va rivojlanish imkoniyatlari haqida). *"Iqtisodiy rivojlanish va tadbirkorlik"* - R. M. Xodiev.(*Iqtisodiy rivojlanishdagi tadbirkorlikning ahamiyati va roli*). *"O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish"* - M. A. Murodov.(*O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan tadqiqotlar*.) *"Tadbirkorlik va iqtisodiy o'sish"* - S. T. Tashkentov.(*Tadbirkorlik va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik*.)

"Ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot" - M. A. Rahmonov. (*Ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot va tadbirkorlikning o'zaro ta'siri*.) *"The Entrepreneurial State: Debunking Public vs. Private Sector Myths"* - Mariana Mazzucato.(*Davlatning tadbirkorlikdagi roli va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash*.) *"Capital in the Twenty-First Century"* - Thomas Piketty.(*Iqtisodiy o'sish va moliyaviy tengsizlik masalalari, tadbirkorlikning ahamiyati*.)

"Innovation and Entrepreneurship" - Peter F. Drucker. (*Tadbirkorlik va innovatsiyaning ahamiyati*). *"The Lean Startup"* - Eric Ries.(*Innovatsion tadbirkorlik va yangi biznes modellarini*

yaratish. *"Entrepreneurship and Economic Development"* - David B. Audretsch va Max C. Keilbach). *Tadbirkorlik va iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi munosabat.*

"Business Model Generation" - Alexander Osterwalder va Yves Pigneur. (*Tadbirkorlik va biznes modellarini yaratish bo'yicha qo'llanma.*)*"The Startup Owner's Manual"* - Steve Blank.(*Tadbirkorlik jarayonida ko'rsatmalar va strategiyalar.*)"